

Om skjæring – hva handler omskjæringsdebatten «egentlig» om?

En analyse av avistekster fra debatten om rituell omskjæring av gutter

Vebjørn Horsfjord

Rituell omskjæring av guttebarn debatteres i mange europeiske land. Norge fikk for første gang en særskilt lov om rituell omskjæring av gutter i 2015. Diskusjoner om forbud har skapt skarpe debatter i blant annet Danmark og Island, og en tysk rettsinstans fastslo at rituell omskjæring var ulovlig, før Forbundsdagen vedtok en lov som eksplisitt tillot inngrepet. Europarådets parlamentarikerforsamling uttalte seg mot omskjæring, men daværende generalsekretær Thorbjørn Jagland gjorde det umiddelbart klart at et forbud ikke er Europarådets politikk. Den norske debatten likner den som går ellers i Europa og handler om helsefordeler og –ulemper, skjæring i kjønnsorganer, jøders framtid i landet, antisemittisme, islamfrykt, barns samtykkekompetanse og religionsfrihet. Disse temaene og flere til diskuteres på kryss og tvers av en rekke ulike aktører. Ser man nærmere på argumentasjonen, framstår det som om det er like stor uenighet om hva omskjæringsdebatten «egentlig» handler om – hva som er den riktige innrammingen av diskusjonen – som i synet på om omskjæring bør tillates eller ikke.

I denne artikkelen presenterer jeg en kvantitativ innholdsanalyse av tekster om rituell omskjæring av gutter fra 12 norske aviser i en fireårsperiode. Hovedspørsmålene som undersøkes er: Hvilke ulike tolkningsrammer (framinger) for spørsmål om omskjæring forekommer i debatten; hvordan er forholdet mellom tolkningsramme, aktør og holdning til omskjæring; og hva betyr de ulike tolknings-

rammene for debatten? Blant de interessante funnene er at det er en stor og systematisk forskjell på tekster som forstår omskjæring som et spørsmål primært knyttet til jøder og tekster som knytter omskjæring til muslimer; de to gruppene som praktiserer rituell omskjæring i Norge. Et annet funn er at mange som diskuterer omskjæring, gjør det uten henvisning til religiøse tradisjoner overhodet.

Jeg vil gå fram slik: Etter å ha redegjort for materialet og metoden vil jeg presentere overordnede tendenser i materialet. Deretter vil jeg se på sammenhengen mellom ulike innramminger og holdningen til omskjæring. Jeg legger først vekt på slike innramminger og argumenter som hovedsakelig bygger opp om en positiv holdning til å tillate omskjæring, for deretter å se på slike som taler imot. I siste del av artikkelen vil jeg se etter forklaringer på noen av funnene blant annet med henvisning til andre norske undersøkelser og ikke minst analyser av omskjæringsdebatten i Tyskland.

Nøkkelord: omskjæring; jødedom; islam; antisemittisme; religionsfrihet; framing

DEBATTEN OM OMSKJÆRING I NORGE

I juni 2014 vedtok Stortinget Lov om rituell omskjæring av gutter. Den pålegger helseforetakene å sørge for at foreldre som av religiøse grunner ønsker å få sine gutter omskåret, får tilbud om det. Samtidig forbys omskjæring uten at en lege er til stede og står ansvarlig. Rituell omskjæring av gutter har tidligere ikke vært lovregulert i Norge, men har vært regnet som lovlig og i perioder blitt tilbudt av helsevesenet. Lovvedtaket bygde på en høringsrunde i 2011 initiert av Helse- og omsorgsdepartementet. Departementets drøfting gjaldt ikke forbud eller aldersgrense for omskjæring, men kun ulike modeller for hvordan praksisen kunne reguleres bedre. Likevel har debatten i all hovedsak handlet om ja eller nei til omskjæring av gutter. For de fleste som ikke ønsker omskjæring av guttebarn, er det viktig å få fram at de ikke arbeider for et forbud, men en aldersgrense, ofte på 15 eller 16 år. Det er gutten selv som skal

gjøre et informert valg. På motsatt side framholdes det imidlertid at en slik aldersgrense *i praksis* er et forbud, siden tradisjonene foreskriver omskjæring lenge før gutter når en slik alder. I jødernes tilfelle tilsier en utbredt tradisjon at omskjæring, *brit mila*, skal skje på guttens åttende levedag (Horsfjord 2017:117).

Omskjæring har formodentlig forekommet i Norge, om enn i svært begrenset omfang, siden de første jødene bosatte seg i Norge på midten av 1800-tallet. Omfanget har trolig økt med muslimsk innvandring de siste tiårene. Det er tidligere ikke gjort særlig forskning på utbredelse og praktisering av skikken i Norge, men slik kartlegging inngår i arbeidet til en gruppe forskere som evaluerer hvordan den nye loven fungerer (Oslomet, ingen dato). Medisinske og legeetiske sider ved omskjæring er blant annet debattert i Tidsskrift for den norske legeforening (Bretthauer og Hem 2015; Markestad, Lindboe og Nordhov 2013; Pande 2012), mens jurister har diskutert ulike fortolkninger av sakens menneskerettslige sider, særlig med referanse til Barnekonvensjonen (Köhler-Olsen 2018; Lile 2018).

Selve omskjæringsdebatten er ikke blitt undersøkt systematisk av andre. Den undersøkelsen som likner mest på min, er Cora Alexa Døvings (2016) undersøkelse av framstillingen av jøder i norske aviser i perioden 2000 til 2012, hvor hun blant flere andre temaer også ser på debatten om omskjæring som tok til i 2011. Døvings interesse er imidlertid entydig rettet mot framstilling av jøder, og de tekstene om omskjæring som ikke eksplisitt omtaler jøder eller jødedom, er utenfor blikkfeltet i hennes undersøkelse. I tillegg dekker den altså en annen periode. Internasjonalt foreligger det langt mer forskning, og særlig debatten i Tyskland har blitt grundig undersøkt (Aurenque og Wiesing 2015; Greve 2019; Pekárek 2015; Yurdalkul 2016).

MATERIALE OG METODE

Denne undersøkelsen handler om debatten om rituell omskjæring av guttebarn i Norge. Spørsmål knyttet til inngrep i jenters kjønnsorganer som ikke er medisinsk begrunnet – ofte kalt kjønnslemlestelse – er ikke

temaet. Kjønnsmlelestelse av jenter har vært forbudt i Norge siden 1996. Terminologien man benytter er i seg selv gjenstand for diskusjon. Noen av de som er mest kritisk til omskjæring av gutter, vil bruke ordet kjønnsmlelestelse også når det gjelder gutter. For andre er det et poeng å markere en tydeligst mulig forskjell på inngrep knyttet til gutter og jenter. Så lenge det gir liten risiko for misforståelse, vil jeg i denne artikkelen bruke «omskjæring» der det ville være mer presist å si «rituell omskjæring av gutter».

Analysen omfatter avistekster fra fireårsperioden 1. juli 2013 til 30. juni 2017. Perioden er valgt slik at den i praksis starter med en debatt som fulgte i kjølvannet av et felles utspill fra de nordiske barneombudene mot omskjæring i oktober 2013, omfatter diskusjonen om den nye loven fra lovforslaget ble presentert, via stortingsvedtak til ikrafttredelse i januar 2015, og til sist får med de politiske partienes landsmøter våren 2017 da forslag om forbud mot omskjæring ble satt på dagsordenen til flere partier, noe som førte til intens debatt i offentligheten.

Jeg har undersøkt tekster fra papirutgavene av 12 aviser: Adresseavisen, Aftenposten, Bergens Tidende, Dagbladet, Dagen, Dagsavisen, Klassekampen, Morgenbladet, Nationen, Stavanger Aftenblad, VG og Vårt Land. Avisene er primært valgt ut fra opplagstall (Medienorge 2018). I tillegg er det med noen såkalte meningsbærende aviser eller nisjeaviser med mer markant profil.

Avistekstene er høstet gjennom Retrievers avisdatabase Atekst. Jeg har vurdert alle tekster som bruker ordet «omskjæring» og ulike avledninger på bokmål og nynorsk.⁹ Slike ord forekommer i 1371 avistekster i den aktuelle perioden. 580 av disse handler om rituell omskjæring av gutter. Av disse gir 436 tekster en substansiell omtale av slik omskjæring i Norge. Disse 436 tekstene utgjør materialet for undersøkelsen.

Utgangspunktet for arbeidet er en kvalitativ, nærlesende og fortolkende analyse av tekstene med en kritisk diskursanalytisk tilnærming

⁹ Søk på «omskjær*», «omskjer*», «omskår*» og «omskor*»

(Fairclough 1992).¹⁰ For å strukturere funnene har jeg deretter gjort en kvantitativ innholdsanalyse der tekstene er kodet etter en rekke ulike variabler (Østbye, Helland, Knapskog og Larsen 2013:208-211). De variablene og verdiene som ikke er åpenbart objektive (slik som dato og hvilken avis teksten er hentet fra) er blitt til induktivt på bakgrunn av nærlesningen.

I den kvantitative analysen er hver tekst kodeenhet. Hver tekst er kodet for 27 ulike variabler. Noen av disse har kun to mulige verdier (ja/nei), andre har flere. Ikke alle de 27 variablene blir brukt i det som følger. Når det gjelder tekstens ytre kjennetegn, er det i tillegg til dato og avis kodet for type tekst med verdiene leder, kommentar, langt leserbrev/kronikk (over 2500 tegn), kort leserbrev (2500 tegn eller mindre), intervju (der den dominerende delen av teksten er intervju med én kilde) og reportasje. En viktig variabel i undersøkelsen gjelder hvilken holdning til omskjæring som kommer til uttrykk i teksten. Det er særlig for analysen av de mange meningstekstene at denne variabelen blir vesentlig. Variabelen kan ha verdiene kritisk, nøytral eller positiv. For å kvalifisere som positiv er det tilstrekkelig at den tar til orde for å legge til rette for praksisen.

INNRAMMING (FRAMING)

Et sentralt spørsmål i analysen, og derfor viktig i kodingen, gjelder hvilken tolkningsramme eller innramming (framing) teksten gir til spørsmålet om omskjæring. I en klassisk artikkel fra 1993 beskriver medieforskeren Robert Entman (2015:116) hva han mener er kjernen i dette mye brukte begrepet, her sitert fra en dansk oversettelse fra 2015:

Grundlæggende set involverer framing udvælgelse og fremhævnig. At frame består i at udvælge nogle aspekter af erfaringsverdenen og fremhæve dem i en kommunikativ tekst på en sådan måde, at der ansøres til en bestemt definition af problemet, fortolkning af årsager, moralsk evaluering

¹⁰ I det kvalitative arbeidet har jeg brukt analyseverktøyet Nvivo.

og/eller anbefaling af (be)handling for det pågående tilfælde. Det typiske er, at frames stiller en diagnose, evaluerer og foreskriver.

Når det gjelder medietekster som handler om politiske spørsmål, pågår det ifølge Entman (2015:119) en stadig kamp mellom ulike aktører om hvordan saker skal innrammes. Han anbefaler at innholdsanalyser av slike tekster identifiserer disse innrammingene som han mener kan analyseres på fire forskjellige steder i kommunikasjonsprosessen: hos avsender, i teksten, hos mottaker og i kulturen (Entman 2015:117 og 121).

Som eksempel på betydningen av ulike innramminger nevner Entman hvordan folk i spørreundersøkelser (rundt 1990) kunne se forskjellig på aids-rammedes rettigheter avhengig av om «emnet frames som et spørsmål om borgerrettigheter» eller som «et spørsmål om folkesundhet» (Sniderman, Brody og Tetlock (1991:52) sitert i Entman 2015:119).

Det å identifisere ulike innramminger i tekster fra omskjæringsdebatten innebærer å konstatere hvilke aspekter ved omskjæring, den måten omskjæring praktiseres og den sammenhengen praksisen står i, som vektlegges og fremheves i hver enkelt tekst. Det handler altså om å identifisere hvilken implisitt (og noen ganger eksplisitt) antakelse teksten formidler om hva omskjæringsdebatten «egentlig» handler om. Snow (2008:4) omtaler innramminger også som «sense-making claims». Basert på den første gjennomlesningen av materialet identifiserte jeg åtte slike implisitte meningsskapende påstander som går igjen i materialet og utgjør hver enkelt teksts innramming av temaet omskjæring: 1) Omskjæring er et spørsmål som primært gjelder jødedommen og/eller jøders stilling i Norge; 2) Motvilje mot omskjæring er et uttrykk for antisemittisme; 3) Omskjæring er et spørsmål som primært gjelder islam og/eller muslimers stilling i Norge; 4) Motvilje mot omskjæring er et uttrykk for muslimfiendtlighet; 5) Omskjæring må forstås utfra hva som sikrer barn trygg helse; 6) Omskjæring (av gutter) er en praksis av samme type som kjønnslemlestelse (av jenter); 7) Omskjæring er et spørsmål som primært gjelder barns selv-

bestemmelse; 8) Omskjæring er et spørsmål som primært handler om religionsfrihet.

I kodingen har jeg gjort de åtte ulike innrammingene til variabler, hver med verdiene ja eller nei. Dermed er det mulig å kode hver tekst til flere innramminger, men som hovedregel er hver tekst kodet kun til én innramming. Imidlertid er ikke alle innrammingene helt på samme abstraksjonsnivå. Spesielt gjelder det 2) og 4) som kan framstå som spesialtilfeller av henholdsvis 1) og 3). Derfor har jeg i noen tilfeller kodet tekster til flere innramminger der disse innrammingene er identifisert, men også når det gjelder noen lange og komplekse tekster der for eksempel ulike stemmer insisterer på ulike innramminger.

Innrammingene er altså interessante fordi de bidrar til å fortolke spørsmålet som diskuteres og dermed implisitt foreskrive løsninger. Følgelig er det en nær sammenheng mellom innramming og holdning. Sammenhengen er imidlertid ikke absolutt, noe eksemplet om aidsrammedes rettigheter illustrerer. Det er fullt mulig å tale for aidsrammedes rettigheter selv om innrammingen i utgangspunktet er folkehelse, men de som gjør det, vil måtte vektlegge den rasjonelle og internt koherente argumentasjonen mer enn de som taler «med» innrammingens tendens i retning å innskrenke rettigheter.

De åtte ulike innrammingene jeg har identifisert i omskjæringsdebatten, har ulik styrke når det gjelder i hvilken grad de kan knyttes til et bestemt synspunkt på rituell omskjæring av gutter, noe jeg skal komme grundig tilbake til, men de har alle til felles at de gjør noen argumentasjonslinjer mer plausible og andre mindre. Dermed gjelder det for omskjæringsdebatten (som for mange andre kontroversielle spørsmål) at den i praksis i stor utstrekning består av en kamp om hva debatten «egentlig» handler om. Det er imidlertid svært sjeldent at skribenter eksplisitt begrunner sine prioriteringer i så måte; de kommer til uttrykk gjennom valget av innramming. Den samme observasjonen er gjort om omskjæringsdebatten i Tyskland (Aurenque 2013:203; Riedel 2019:68 og 72).

Disse observasjonene gir oss imidlertid ikke grunnlag for å anta at aktørene i debatten nødvendigvis bevisst presenterer sine synspunkter

innenfor en bestemt innramming for å oppnå en effekt, eller at årsaks-sammenhengen mellom innramming og holdning har bare én retning. For noen analyseformål kan det være nyttig å bevisstgjøre seg om man anser innramming som en avhengig eller uavhengig variabel (Scheufele 1999:107), altså om interessen gjelder hva innrammingen er et resultat av eller hva den fører til. For min analyse er dette imidlertid av underordnet betydning (og vanskelig eller umulig å avgjøre). Årsaks-sammenhengen kan gå begge veier: Man kan for eksempel være kritisk til omskjæring fordi man forstår det primært som et spørsmål om barns selvbestemmelse, eller man kan presentere det som et spørsmål om selvbestemmelse fordi man vil argumentere mot omskjæring. Det vesentlige i det som følger er å vise (ulike grader av) samvariasjon mellom holdning og innramming.

Døving (2016:6) diskuterer hvordan bidragene i omskjæringsdebatten plasserer seg innenfor ulike diskurser, blant annet en medisinsk diskurs. Det er klare likhetstrekk mellom Døvings analyse og min. Tolkingsrammen knyttet til å sikre barns helse vil være typisk for de tekstene som skriver seg inn i den medisinske diskursen, mens tolkningsrammen knyttet til religionsfrihet typisk plasserer seg i en religionsfrihetsdiskurs.

Mens tekstene som hovedregel tilbyr én innramming av saken, vil de fleste av dem naturligvis berøre flere ulike temaer. For å få oversikt over hva som vektlegges i debatten, er det også interessant å kartlegge hvilke temaer som *nevnes* i omtalen av omskjæring. For eksempel er det en del tekster der omskjæring primært forstås (altså innrammes) som noe som angår muslimer og deres stilling i Norge, men som også nevner at jøder praktiserer denne skikken og som dessuten sier noe om helsegevinster eller -ulempen ved inngrepet. Tekstene er derfor også kodet med henblikk på tema. Her har jeg brukt åtte variabler som korresponderer til de åtte innrammingene over: 1) jøder/jødedom, 2) antisemittisme, 3) muslimer/islam, 4) muslimhat/islamofobi, 5) trygg helse for barn, 6) kjønnslemlestelse (av jenter), 7) barns selvbestemmelse og 8) religionsfrihet. For at noe skal kodes som tema, er det tilstrekkelig at temaet er nevnt i teksten. Tema blir derfor en mye

videre kategori enn innramming, og de fleste tekster vil være kodet til flere temaer. Selv om det er å snu den romlige metaforbruken på hodet, kan vi si at mens innramming/tolkningsramme beskriver det tematiske fokuspunktet, angir temaene hva som faller innenfor det videre blikkfeltet i teksten.

Framgangsmåten for undersøkelsen innebærer altså at fortolkning av tekstene spiller en stor rolle i kodingen. Tallene jeg presenterer i forsettelsen er følgelig ikke udiskutable sannheter om hver enkelt tekst, men de er nyttige siden de viser tendenser i materialet, og de klare kriteriene for kodingen har fungert disiplinerende i fortolkningsarbeidet.

HOLDNING TIL OMSKJÆRING I AVISTEKSTENE

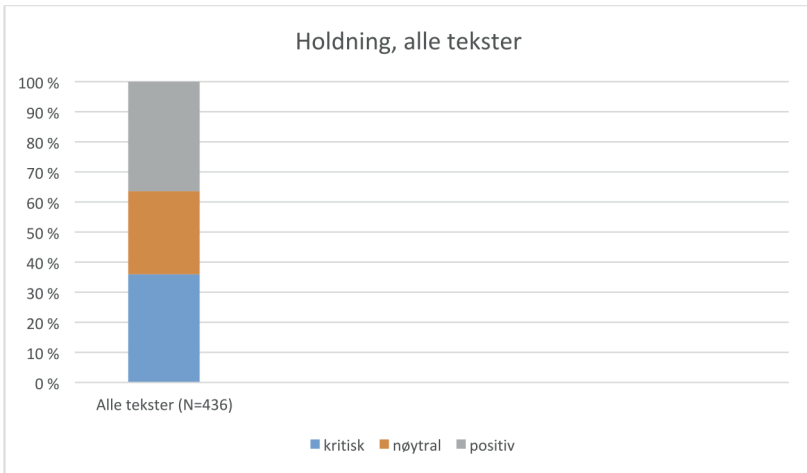
Interessen for omskjæring er ikke jevnt fordelt mellom avisene i utvalget. Vårt Land (102 tekster) og Dagen (74), som sammen regnes som «den kristne dagspressen», skiller seg markant ut med omfattende dekning, fulgt av relativt mange forekomster også i Aftenposten (65).

Fordelingen mellom en positiv og en kritisk holdning til omskjæring er påfallende jevn i materialet sett under ett: 157 tekster er i kategorien kritisk, 159 i kategorien positiv, mens resten, 120, kan kategoriseres som nøytrale. Også om vi tar bort de vanlige avisreportasjene og står igjen med tekster som mer eksplisitt uttrykker en mening (leserbrev, kommentarer, lederartikler og intervjuer), er fordelingen nesten like jevn mellom de 101 kritiske og de 105 positive, mens den nøytrale kategorien rimeligvis reduseres kraftig, til 13.

I figur 1 på neste side er fordelingen av alle tekstene satt opp som et enkelt søylediagram. Jeg vil senere bruke dette som en referanse ved siden av liknende søylediagrammer for bestemte typer tekster.

På begge sider av debatten kommer det jevnlig påstander om at man representerer en marginalisert posisjon. Den jevne fordelingen i mitt materiale tilsier at ingen av sidene med full rett kan påberope seg total marginalisering i debatten.

Men dersom man bare leser bestemte aviser, kan opplevelsen av ensidighet likevel ha et visst empirisk grunnlag, for tendensen i de ulike

Figur 1

avisene er ganske forskjellig. I de aller fleste avisene er det flere tekster som er overveiende kritiske enn de som er positive. Kun i Dagen og Vårt Land er forholdet motsatt. Dette er imidlertid de to avisene med klart flest tekster. Dermed blir totaltallene mer balanserte, men for den som ikke leser disse to avisene, vil inntrykket trolig være at det kritiske blikket på omskjæring dominerer.

Inntrykket av hvilke holdninger som dominerer skifter imidlertid markant dersom vi ser på de synspunktene avisene selv gir uttrykk for. I perioden hadde avisene 20 lederartikler om omskjæring: Adresseavisen 1, Aftenposten 3, Dagbladet 2, Dagen 7, Dagsavisen 1, VG 3 og Vårt land 3. 18 av disse gir uttrykk for en positiv holdning til omskjæring, og *ingen* uttrykker en kritisk holdning. Bildet forblir det samme om vi tar med det avisenes egne kommentatorer skriver på kommentar plass (som er sju tekster i tillegg til de 20 lederne).

Mens avisene gir god plass til kritiske stemmer, er de altså selv gjennomgående positive til omskjæring i den forstand jeg har definert positive her, for eksempel ved å støtte den loven som ble vedtatt i 2014. Når vi tar med i betraktningen at kun to stortingsrepresentanter stemte imot da loven ble vedtatt, ville det være mulig å hevde at det *inntrykket*

avisenes dekning av omskjæringsdebatten kan etterlate, er at mens kritiske holdninger til omskjæring er utbredt i befolkningen, så er elitene, ved redaktører og politikere, gjennomgående positive. Men også dette inntrykket utfordres, som jeg snart skal vise.

HANDLER OMSKJÆRING «EGENTLIG» OM RELIGION?

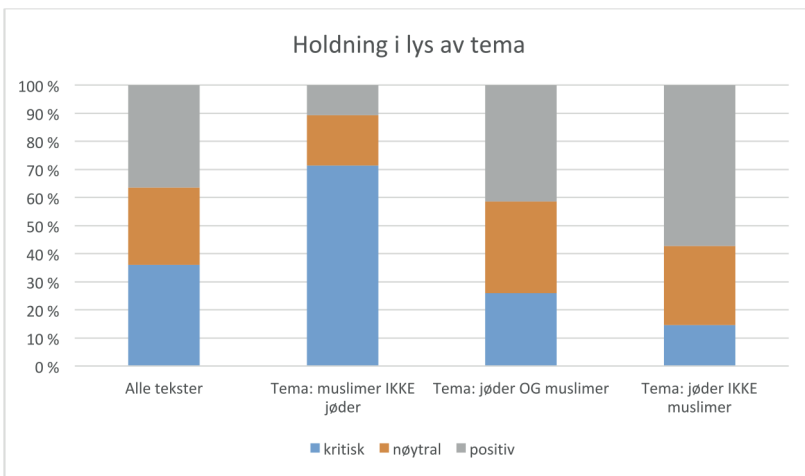
En forutsetning for loven om omskjæring og for debatten knyttet til den, er at rituell omskjæring av gutter har med religion å gjøre. Den korte lovteksten sier at den kun handler om omskjæring som er «religiøst begrunnet». Det er derfor rimelig at en betydelig del av avisomtalen rammer diskusjonen inn som noe som gjelder religion eller religiøse mennesker og deres utfoldelsesmuligheter. Av de 436 tekstene innrammer 190 spørsmålet om omskjæring som et spørsmål som gjelder jøder. Ser vi på tekster som tematiserer (nevner) jøder eller jødedom, får vi med ytterligere 69 tekster, totalt 259. Like fullt er det altså 177 tekster, 41 prosent av utvalget, som *ikke* nevner jøder overhodet.

En mulig forklaring kunne naturligvis ligget i det faktum at omskjæring i Norge, tallmessig sett, ikke først og fremst er knyttet til den jødiske minoriteten, men til den muslimske. I forbindelse med høringen i 2011 anslo Helse- og omsorgsdepartementet (2011:13) at omkring 2000 gutter omskjæres i Norge hvert år. Av disse er inntil ti jødiske gutter, resten er muslimer. Om vi legger disse tallene til grunn, handler det altså «egentlig» om muslimer og islam. Men her er et av de mest interessante funnene: I avistekstene handler det *ikke* om islam. Islam eller muslimers stilling i Norge er innramming for bare 47 av tekstene, og islam eller muslimer nevnes i 163 tekster, altså i 37 prosent. I det store flertallet av disse, 135, nevnes også jøder. Eller sagt på en annen måte: 124 tekster nevner jøder uten å nevne muslimer, men bare 28 tekster nevner muslimer uten å nevne jøder. I den grad omskjæring knyttes til spesifikke religiøse tradisjoner, er det altså som hovedregel jødedommen som kommer i sentrum.

Hvilken holdning til omskjæring knytter seg så til disse to ulike måtene å presentere spørsmålet på? Av de 28 tekstene som nevner

islam/muslimer uten å nevne jødedom/jøder, er tre positive, fem nøytrale og 20 kritiske til omskjæring. Ser vi derimot på de 124 tekstene som nevner jøder og ikke muslimer, er 71 positive, 35 nøytrale og 18 kritiske.

Det er altså en tydelig samvariasjon, men langt fra noen absolutt sammenheng, mellom det å framstille spørsmålet om omskjæring som noe som gjelder jøder og det å ha en positiv innstilling til omskjæring. Og det er en motsatt sammenheng når det gjelder det å se på omskjæring som noe som handler om muslimer, selv om de absolutte tallene her er mye lavere.

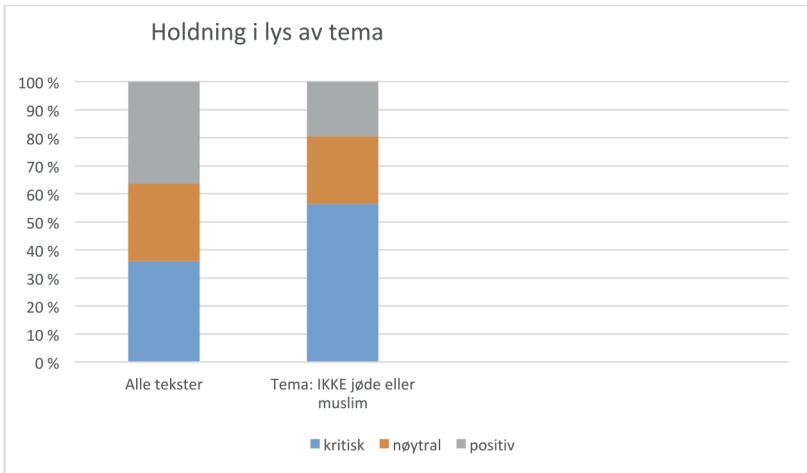

Figur 2

ARGUMENTER MOT OMSKJÆRING

Litt over 1/3 av tekstene (149 av 436) diskuterer omskjæring uten at verken islam eller jødedom, muslimer eller jøder, nevnes i teksten. Dette gjelder ikke overraskende en del av reportasjene som berører den praktiske gjennomføringen av den nye loven og helsevesenets prioriteringer, men det gjelder faktisk en like stor andel av menings-

tekstene (97 av 276). Blant disse tekstene er det en klar overvekt som er kritiske til omskjæring:

Figur 3

Mye av debatten om omskjæring har vært en debatt på den helsefaglige hjemmebanen slik også Døving (2016:6) observerer i sitt materiale, noe som gir henne grunnlag for å tale om en medisinsk diskurs. Det er ikke overraskende. Lovforslaget og loven som fulgte, som utløste debatten om omskjæring i perioden jeg har undersøkt, dreier seg om helsevesenet. Leger skal stå ansvarlig for inngrepet, og helseforetakene skal tilby det. Dermed oppstår også debatter om helsevesenets prioriteringer. Det daværende barneombudet, som initierte den første runden med debatt innenfor mitt materiale, legger stor vekt på helserisikoen som hun mener følger av omskjæring. Hun er selv barnelege, noe hun framhevet i debatten. Risikoargumentet får ytterligere vekt av at et barn døde som følge av omskjæring i 2012. Denne saken figurerer jevnlig i medienes omtale av omskjæring. Barneombudet nevner i et intervju i mitt materiale at hun, før hun ble barneombud, selv var med å obdisere gutten som døde (Jakobsen og Olsen 2013).

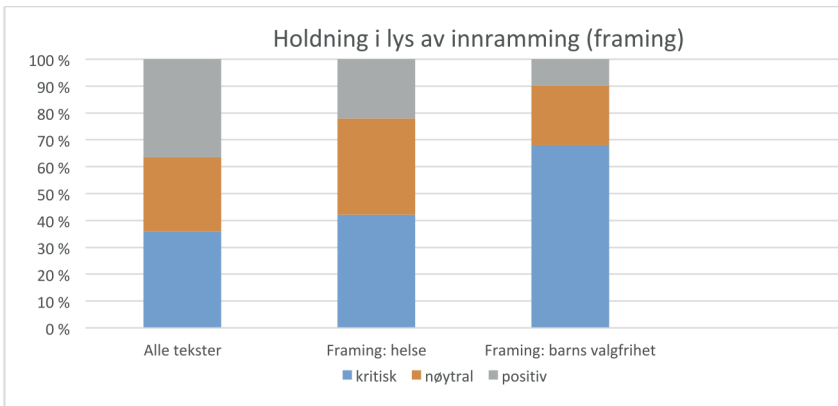
Av de 160 reportasjene som inngår i materialet, innrammer mer enn halvparten, 92 tekster, omskjæring som et spørsmål primært knyttet til trygg helse for barn. Det er imidlertid ikke slik at det å diskutere omskjæring innenfor denne rammen nødvendigvis henger sammen med en kritisk holdning til omskjæring. Riktignok er det en overvekt av saker med kritisk vinkling når barns trygge helse er innrammingen (36 kritiske mot 9 positive og resten nøytrale blant reportasjene),¹¹ men noen argumenterer også for at omskjæring har positive helseeffekter.

Det andre viktige argumentet mot omskjæring knytter seg til barns rett til å velge selv. Ordet «samtykkekompetanse» figurerer jevnlig. Barn må ikke utsettes for unødig helserisiko uten selv å velge det, er argumentet. Men samtykke-argumentet brukes også uten at en mulig helserisiko vektlegges. Barnet må få velge religiøs tilhørighet selv. Motargumentet at barn jo også døpes eller innlemmes i andre tros-samfunn før de kan bestemme selv, anføres det at omskjæring, i motsetning til dåp eller andre innvielseshandlinger, er et irreversibelt, fysisk merke på kroppen.

Omskjæring som primært et spørsmål om barns selvbestemmelse er tolkningsramme i 122 av tekstene. Det er en sterk sammenheng mellom denne innrammingen og det å presentere et kritisk syn på denne skikken. I 83 av de 122 tekstene er holdningen kritisk, i 12 er den positiv, og den er nøytral i de resterende 27. Samvariasjonen er her svært lik, bare med motsatt fortegn, den vi så når innrammingen var et spørsmål knyttet til jøder og jødedom. Fordelingen er omtrent tilsvarende om vi bare ser på meningstekstene: 9 positive, 64 kritiske og 9 nøytrale.

Undersøkelsen er i utgangspunktet ikke innrettet mot å analysere utviklingstrekk i omskjæringsdebatten over tid, men endringen i vektleggingen av de to hovedargumentene mot omskjæring gjennom perioden kan ikke overses: Mens tematisering av trygg helse for barn står svært sentralt i den tidlige delen av perioden som er undersøkt, på den tiden da loven ble diskutert og innført, ble det tilsynelatende mye mindre

¹¹ I motsetning til meningstekstene, som sjeldent er nøytrale til omskjæring, faller en stor del av reportasjene i kategorien nøytrale i det de, i tråd med utbredt journalistisk praksis, gjerne gir rom for stemmer fra begge sider av debatten.

Figur 4

sentralt mot slutten av perioden som er undersøkt. I de seks første månedene av mitt materiale, juli til desember 2013, har over halvparten av alle tekster som gir uttrykk for en kritisk holdning til omskjæring, trygg helse for barn som innramming, 23 av 43 tekster. I de siste seks månedene, januar til juni 2017, da debatten blusset opp i forbindelse med partilandsmøtene, er det bare seks av 24 kritiske tekster som rammer inn omskjæring slik, mens 15 av de 24 rammer det inn som et spørsmål om barns selvbestemmelse.

ABSOLUTT NEGATIVE: KJØNNSLEMLESTELSE OG ANTISEMITTISME

To temafelter peker seg ut med en entydig sammenheng mellom innramming og holdning: antisemittisme og kjønnslemlestelse. Disse fungerer som grensestolper på hver sin side av debatten. Riedel har påpekt hvordan begrepet kjønnslemlestelse bringes inn i den tyske debatten og tjener til å bringe omskjæring av gutter i vanry. Når omskjæring assosieres med kjønnslemlestelse, framstår det som «absolutely unjustifiable» (Riedel 2019:68). Det samme gjelder i norske avistekster. I 27 av de 436 tekstene rammes omskjæring (av gutter) inn som et spørsmål som må forstås på samme måte som kjønnslemlestelse (av jenter). I samtlige tekster med denne innrammingen formidles et

negativt syn på omskjæring av gutter. Kjønnsllestelse fungerer i debatten som det jeg vil kalle en absolutt negativ. Når innrammingen er presentert, er konklusjonen allerede trukket. Det er umulig å si «jeg går inn for kjønnsllestelse».

I motsatt ende av meningsspekteret har innrammingen «motvilje mot omskjæring er et uttrykk for antisemittisme» samme funksjon. I 35 av tekstene jeg har analysert finnes denne innrammingen. Som når det gjelder innrammingen knyttet til kjønnsllestelse, er sammenhengen mellom innramming og holdning absolutt: Det finnes ingen eksempler på at noen sier at omskjæringsmotstand er knyttet til antisemittisme, men som likevel er kritiske til omskjæring. En slik påstand, som ville være nesten det samme som å si «jeg er antisemitt», er nesten utenkelig i denne typen tekster. Det er verdt å merke seg at vi hører jødiske stemmer kun i noen helt få av disse tekstene. Halvparten (17) av tekstene med slik innramming er fra Dagen.

ANALYSE: JØDER ELLER MUSLIMER?

Debatten om omskjæring handler om både helse og religion. Dette kommer til uttrykk i Lov om rituell omskjæring som regulerer handlingene til sentrale aktører i helsevesenet – regionale helseforetak (§4) og leger (§5) – og samtidig kaller den handlingen som reguleres, «rituell» og avgrenser virkeområdet til slike rituelle handlinger som er «religiøst begrunnet» (§2). Spørsmålet etter innramming/framing handler om hvilke av disse aspektene og hva ved dem som bringes i forgrunnen.

Videre er det ingen tvil om at omskjæring i Norge er knyttet til to spesifikke religiøse tradisjoner, jødedom og islam, og at jøder og muslimer praktiserer omskjæring med henvisning til betydningen for deres religiøse identitet. Analysen av avistekstene har imidlertid fått fram påfallende forskjeller i dekingen av de to religiøse tradisjonene, blant annet ved at sannsynligheten for at et negativt syn på omskjæring kommer til uttrykk er mye større når islam får oppmerksomhet.

Det siste synes å sammenfalle med det andre undersøkelser av medier og religion i Norge har dokumentert: Når religion knyttes til kon-

flikt, er det ofte islam som kommer i sentrum for oppmerksomheten (Lundby 2017:2). Men det er vel så nærliggende å trekke fram det i denne undersøkelsen som ikke korresponderer med det større bildet av islam i mediene. Generelt gjelder det at en uforholdsmessig stor del av omtalen av religion i mediene handler om islam (Døving og Kraft 2013; Lundby 2017). Når det kommer til omskjæringsdebatten, har islam og muslimer fått langt mindre enn sin rimelige andel av oppmerksomhet sett i lys av Helsedepartementets anslag om at mer enn 99 av 100 omskårne gutter er muslimer.¹²

Tendensen vi ser i balansen mellom å knytte diskusjonen til jøder og muslimer gjenfinnes i andre europeiske land. Den tidligere britiske sjefsrabbineren Jonathan Sacks har antydnet at den økende motstanden mot omskjæring henger tett sammen med mistenksomhet overfor muslimer, og at det at jøder rammes i en forstand er «collateral damage», en uintendert konsekvens (gjengitt i Riedel 2019:56). På kommentar-plass har avisen Dagen, som ofte er på vakt mot antisemittisme, vært inne på en tilsvarende analyse (Fure 2017). Mareike Riedel (2019: 57) mener imidlertid at omskjæringsmotstanden i Tyskland også er uttrykk for ambivalente holdninger overfor jøder som kan romme antisemittisme.

Også i Tyskland, der omskjæringsdebatten er langt grundigere undersøkt enn i Norge, er tendensen at jøder har stått i sentrum for mest oppmerksomhet, selv om antallet omskjæringer i muslimske miljøer er langt større enn i jødiske. Den tyske debatten hadde utgangspunkt i en konkret rettssak i Köln som omhandlet omskjæringen av en fire år gammel muslimsk gutt som endte med komplikasjoner (Aurenque og Wiesing 2015:203; Pekárek 2015). Likevel har muslimer deltatt i debatten i langt mindre grad enn jøder, og det er jøders omskjæring som dermed har fått mest oppmerksomhet (Riedel 2019:65). Mens mange

12 Etter at loven trådte i kraft i 2015, har det vist seg at etterspørselen etter omskjæring er langt mindre enn forutsatt. Årsakene til dette blir nå kartlagt i andre forskningsprosjekter. Det er imidlertid av underordnet betydning for analysen her siden debatten hele tiden har tatt Helsedepartementets tall som utgangspunkt. Selv om antallet omskjæringer i muslimske miljøer skulle vise seg å være radikalt mye lavere, vil det uansett langt overstige de fem til ti årlige omskjæringene av jødiske gutter i Norge.

muslimer kan ha opplevd spørsmålet om omskjæring som bare ett i rekken av flertallssamfunnets ønsker om å begrense deres religiøse praksiser (der for eksempel bruk av hodetørkle har vakt langt større engasjement), oppfattet jøder et mulig forbud mot omskjæring som en eksistensiell trussel (Riedel 2019:65).

Innrammingen av omskjæring som noe som primært gjelder jøder, åpner for andre argumenter enn når oppmerksomheten er på muslimer. Da domstolsavgjørelsen fra Köln ble forstått dithen at omskjæring var forbudt, fryktet forbundskansler Angela Merkel at Tyskland ville framstå som en «Komikernation», dersom Tyskland ble det første landet til å forby dette sentrale jødiske ritualet (Welt 2012). Reinhard Merkel, professor i strafferett og medlem av det tyske etikkrådet som har diskutert omskjæringsloven, er i utgangspunktet kritisk til omskjæring og sier rett ut at dersom det kun gjaldt «et rent muslimsk ritual», ville Forbundsdagen aldri ha grepet inn, men siden det gjelder jøder, veier Tysklands historiske ansvar svært tungt i vurderingen (Merkel 2012 (min oversettelse)).

Den norske historien om forholdet mellom flertallsbefolkningen og jødene er åpenbart annerledes enn den tyske, men også i Norge er det en viss bevissthet om historiske overgrep mot jøder med 1814-grunnlovens jødeparagraf og deportasjonen av jøder under andre verdenskrig som de tydeligste uttrykkene. Dette kan bidra til at en del er tilbakeholdne med å argumentere mot det som eksplisitt presenteres som en jødisk skikk, noe Døving (2016:8) også er inne på i tolkningen av sitt materiale. Når det gjelder den muslimske minoriteten i Norge, er historien helt annerledes og gir ikke opphav til en liknende forsiktighet.

Det kan altså se ut som jødene som gruppe i omskjæringsdebatten innehar en privilegert posisjon. Men dette er et privilegium på et diskursivt nivå, og det er et privilegium som primært er relativt til muslimene som gruppe: Det er lettere å uttrykke kritiske synspunkter på det som forstås som en muslimsk praksis enn på det som forstås som en jødisk. Andre undersøkelser har vist at negative holdninger til muslimer er atskillig mer utbredt i det norske samfunnet enn negative holdninger til jøder, selv om forekomsten av det siste også er stor (Hoffmann og

Moe 2017). Selv om undersøkelser av en avisdebatt er noe helt annet enn en holdningsundersøkelse, er det en rimelig antakelse at tendenser når det gjelder holdninger i befolkningen som helhet, også i noen grad gjør seg gjeldende i den offentlige diskursen.

Undersøkelsen av avisdebatten viser *ikke* at det er vanskelig å argumentere mot en skikk som er viktig for jøder, bare at det er mindre nærliggende for mange å argumentere mot skikken når den eksplisitt knyttes til det jødiske. Som nevnt er det en helt jevn fordeling mellom tekster som har en positiv og en kritisk holdning til omskjæring i materialet. Derfor er det av stor interesse at så mye som en tredel av alle tekstene og en tilsvarende andel av meningstekstene presenterer eller diskuterer omskjæring uten overhodet å nevne islam, muslimer, jødedom eller jøder. Blant disse tekstene er de med en kritisk holdning til omskjæring i klart flertall (se figur 3 over). Det kan altså synes som kritikk av omskjæring faller lettere når de gruppene som dette konkret gjelder, ikke navngis. Døving (2016:7) finner det samme i sitt materiale når hun viser hvordan konkrete negative omtaler av omskjæring ville framstått som tydelig anti-jødiske dersom man la til ordet «jødiske» (for eksempel «usivilisert jødisk skikk»). Tendensen i mitt materiale gir også en viss støtte til det Døving samme sted presenterer som en hypotese: «One hypothesis is that if the practice was only associated with Muslims, reference to a religious group would be included as a direct addressee of the matter» (Døving 2016:7).

ANALYSE: PROTESTANTISERING?

En annen mulig forklaring på den store andelen tekster som ikke inneholder referanser til islam eller jødedom, er at det religiøse simpelthen er ute av blikkfeltet for mange av dem som bidrar til debatten om omskjæring. En slik forklaring motsier ikke den forrige, men kan snarere tenkes å samvirke med den. Fraværet av referanser til religion er særlig tydelig i de tekstene som innrammer omskjæring som et spørsmål om å sikre barn trygg helse. Som Entman sier (se over) er det nettopp en egenskap ved innramminger at de avgrensner hva som er

relevante argumenter. Selvsagt er ikke de som diskuterer omskjæring som et helsespørsmål uvitende om hvem som praktiserer denne skikken i Norge, men for mange synes dette å være uten vesentlig betydning.

I det overordnede prosjektet, hvor ideen til denne analysen av omskjæringsdebatten først dukker opp, undersøkte vi om den protestantiske tradisjonen som har dominert i Norge, kan gi opphav til en særskilt, og begrensende, religionsforståelse. Vi brukte ordet «protestantisering» om en utvikling der ulike religiøse tradisjoner eller grupper «formatteres», forventes å tilpasse seg, eller blir sett på ut fra, en særskilt protestantisk forståelse av religion (Roy 2010:195-196). En slik forståelse innebærer at religion forventes å være noe man velger selv, noe man har sterk personlig overbevisning og følelser knyttet til, og noe som helst skal holdes i privatsfæren (Berger 2007). Religion som arter seg på andre måter, fører ikke nødvendigvis til motvilje (antisemittisme eller muslimhat), men møtes like gjerne med undring eller likegyldighet.

Det påfallende fraværet av referanser til spesifikke religiøse tradisjoner – og til religion generelt – i mange tekster i materialet kan være en indikasjon på at omskjæring ses med et protestantisk blikk som henviser religiøse skikker og ritualer til periferien. En slik religionsforståelse er enda tydeligere til stede i argumenter som går ut på at jøder og muslimer må kunne finne andre måter å uttrykke sin religion på, for eksempel når en politiker tar til orde for at muslimer og jøder bør kunne endre omskjæringspraksis etter en gjennomtenkning av «hva omskjæring egentlig betyr» (Våge 2014). Barneombudet anfører noe tilsvarende i sitt hørings svar i 2011, utenfor perioden jeg undersøker her (Barneombudet 2011:8). Slik kommer nettopp forestillingen om «det indre» som det primære, til syne. Det gir lite rom for å forstå eller akseptere hvis jøder og muslimer like gjerne som å «uttrykke» sin indre religiøsitet ønsker å «inntrykke» den religiøse tilhørigheten direkte på kroppen og anser den konkrete praksisen som like vesentlig som den indre overbevisning den eventuelt måtte være et uttrykk for.

Barns rett til å velge religion og barns rett til kroppslig integritet knyttes naturligvis gjerne til barns rettigheter mer generelt, og til FNs

barnekonvensjon. Noen hevder i debatten at omskjæring strider mot denne konvensjonen, selv om skikken hittil ikke har vært forbudt i noen av de landene som har tilsluttet seg konvensjonen. Men det at det ikke har vært forbudt noe sted, betyr ikke at det ikke burde være det, eller at utviklingen ikke går i den retning. Omtale av barns rettigheter, Barnekonvensjonen og følgelig også ofte argumentene for barns rett til å velge (eller ikke velge) omskjæring selv, impliserer ofte en fortelling om utvikling og framgang: Tenkningen om menneskers rettigheter har stadig omfattet nye grupper. Fra først bare å gjelde hvite, frie menn, til gradvis å omfatte begge kjønn og alle etnisiteter, og etter hvert gi vern til utsatte grupper, for eksempel seksuelle minoriteter og altså i økende grad til barn. Dermed kan man godt erkjenne at omskjæring har vært en utbredt skikk i årtusener og at det er svært utbredt i mange deler av verden, uten at det har særlig vekt med tanke på framtida. Slike framgangs-narrativer er det mange av i debatten når barns selvbestemmelse er innrammingen. Det er i de skarpest formulerte versjonene av dette vi møter uttrykk som «middelaldersk» og «dette er tross alt 2015/16/17».

Barns rett til selvbestemmelse knyttes også til barnets religionsfrihet, og dermed oppstår en tvetydighet i henvisninger til religionsfrihet i debatten. Både blant dem som er kritiske og dem som er positive, appelleres det til religionsfrihet. At debatten skulle dreie seg om dette temaet, er ikke overraskende. Kanskje overrasker det mer at religionsfrihet ikke bringes inn oftere. Temaet nevnes i omkring 30 prosent av alle tekstene, og det fungerer som innramming av saken i halvparten av disse igjen (69 av 436).

Religionsfrihet mobiliseres både for og mot omskjæring, og det kan settes opp som en konflikt om hvem sin religionsfrihet som skal vektlegges mest: de voksnes (kollektive) frihet til å videreføre religiøse tradisjoner, eller barnas frihet til selv å gjøre det som kalles «irreversible valg» når det gjelder religion. Spørsmålet stilles oftest opp nettopp på denne måten av dem som argumenterer for vektlegging av barns samtykke, og derfor for høy aldersgrense. Det er imidlertid ingen innenfor det materialet jeg har undersøkt, som forklarer på hvilken måte om-

skjæring hindrer gutter i å forlate en religiøs tradisjon (islam eller jødedom) senere i livet.

KONKLUSJON

Diskusjoner om omskjæring berører religion, seksualitet og politikk, og har dermed mye av det som skal til for å tenne engasjement i offentligheten. Men hva som er sakens kjerne, hva det «egentlig» handler om, er det liten enighet om. Dermed foregår mye av posisjoneringen i debatten ikke ved at ulike argumenter brynes mot hverandre, men ved at forskjellige aktører insisterer på ulike innramminger som gir rom for noen typer argumenter og ekskluderer andre. Undersøkelsen har dokumentert noen av sammenhengene mellom hvordan temaet omskjæring rammes inn, og hvilken holdning til omskjæring som kommer til uttrykk. Aller sterkest er sammenhengen når innrammingen knytter omskjæring til kjønnslemlestelse, eller når innrammingen er at motstand mot omskjæring er uttrykk for antisemittisme. Begge deler forekommer jevnlig, men ikke hyppig, til sammen i 62 av de 436 tekstene som er nærlest i undersøkelsen. Det er også en tydelig sammenheng mellom et kritisk syn på omskjæring og det å ramme saken inn som et spørsmål om barns selvbestemmelse, og en like sterk sammenheng mellom et positivt syn på omskjæring og det å ramme omskjæring inn som et spørsmål primært knyttet til jøder. Når saken rammes inn som et spørsmål som primært gjelder muslimer, er sannsynligheten for et kritisk blick på omskjæring mye større. Det er likevel påfallende hvor sjeldent debatten eksplisitt dreier seg om muslimer eller islam. Ulikt i mye annen dekning av religion i mediene, har islam og muslimer gjennomgående tiltrukket seg lite oppmerksomhet i denne debatten.

Litteratur

Aurenque, Diana og Wiesing, Uurban 2015. «German law on circumcision and its debate: How an ethical and legal issue turned political». I: *Bioethics*, vol. 29 (3) s. 203–210.

- Barneombudet 2011. *Hørings svar om rituell omskjæring av gutter*, Oslo.
- Berger, Peter 2007. «Pluralism, Protestantization, and the Voluntary Principle». I: T. Banchoff (red.), *Democracy and the new religious pluralism*. Oxford University Press, Oxford, s. 20–29.
- Bretthauer, Michael og Hem, Erlend 2015. «Omskjæring av gutter». I: *Tidsskrift for Den Norske Legeforening* 135 (21), s. 1926–1927.
- Brurås, Svein (red) 2012. *Nyhetsvurderinger. På innsiden i fem redaksjoner*. ij forlaget, Oslo.
- Døving, Cora Alexa og Kraft, Siv Ellen 2013. *Religion i pressen*. Universitetsforlaget, Oslo.
- Døving, Cora Alexa 2016. «Jews in the news – Representations of Judaism and the Jewish minority in the Norwegian contemporary press». I: *Journal of Media and Religion*, 15 (1), s. 1–14. (DOI: 10.1080/15348423.2015.1131039)
- Entman, Robert M. 2015. «Framing: Til afklaring af et spredt paradigme». I: *MedieKultur. Journal of media and communication research*, 58, s. 115–123 (Førsteutgaven (på engelsk) utgitt 1993)
- Fairclough, Norman 1992. *Discourse and social change*. Polity, Cambridge.
- Fremskrittspartiet 2017. *Prinsipp- og handlingsprogram 2017–2021*. [Online] URL: <https://www.frp.no/hva-vi-mener/prinsipp-og-handlingsprogram> [Nedlastet 19.10.2019]
- Fure, Kari 2017. «Flørt med uklare hensikter». I: *Dagen* (13. mai 2017) s. 2.
- Goffman, Erving 1986. *Frame analysis. An essay on the organization of experience*. Northeastern University Press, Boston.
- Greve, Jens 2019. «The German debate on male circumcision and Habermas' model of post-secularity». I: *Bioethics*, vol. 33 (4) s. 457–466.
- Helse- og omsorgsdepartementet 2011. *Høringsnotat. Rituell omskjæring av gutter*. Helse- og omsorgsdepartementet, Oslo.

- Hoffmann, Christhard og Moe, Vibeke (red.) 2017, *Holdninger til jøder og muslimer i Norge 2017*. Senter for studier av holocaust og livs-synsminoriteter, Oslo.
- Horsfjord, Vebjørn 2017. *Religion i praksis*. Universitetsforlaget, Oslo
- Jakobsen, Hanne Ø. og Olsen, Maren Næss 2013. «Den vanskelige for-huden». I: *Morgenbladet* (11. oktober 2013) s. 12.
- Köhler-Olsen, Julia 2018. «Kunnskapssyn, metode og vurdering av omskjæring av guttebarn i et barnerettslig perspektiv». I: *Kritisk juss* 44 (3) s. 140–150.
- Lakoff, George 2004. *Don't think of an elephant : Know your values and frame the debate*. Chelsea Green Publishing, White River Junction.
- Lile, Hadi Strømmen 2018. «Omskjæring – et spørsmål om folkerettslig metode». I: *Kritisk juss* 44 (2) s. 79–90.
- Lundby, Knut 2017. «Mediebruk og konflikter om religion i Norge». I: *Norsk medietidsskrift* (24)4, s. 1–19. DOI: 10.18261/ISSN.0508-9535-2017-04-02
- Markestad, Trond; Lindboe, Anne og Nordhov, Solveig Marianne 2013. «Internasjonal legemotstand mot omskjæring av smågutter». I: *Tidsskrift for Den Norske Legeforening* 133 (10) s. 1061.
- Medienorge ingen dato. «Opplagstall norske aviser». [Online] URL: <http://www.medienorge.uib.no/statistikk/medium/avis/190> [Nedlastet 3. oktober 2019]
- Merkel, Reinhard 2012. «Die Haut eines Anderen», *Süddeutsche Zeitung*. Internett (30. august 2012): <https://www.sueddeutsche.de/wissen/beschneidungs-debatte-die-haut-eines-anderen-1.1454055-0#seite-2> [Lest 3. januar 2020]
- Oslomet ingen dato. *Evaluering av rituell omskjæring av gutter RITOM*. [Online] Oslomet. URL: <http://www.hioa.no/Om-OsloMet/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Prosjekter/Barndom-familie-og-barnevern/Evaluering-av-rituell-omskjaering-av-gutter-RITOM>. [Nedlastet 17.10.2019]
- Pande, Helene 2012. «Omskjæring kun på medisinsk indikasjon». I: *Tidsskrift for Den Norske Legeforening* 132 (21), s. 2362.

- Pekárek, Hendrik 2015. «Circumcision Indecision in Germany». I: *Journal of Law, Religion and State*, vol 4, s. 1–48.
- Riedel, Mareike 2019. «An uneasy encounter: Male circumcision, Jewish difference, and German law». I: *Studies in law, Politics, and Society* (79), s. 55–84.
- Roy, Olivier. *Holy ignorance : When religion and culture part ways*. Hurst and company, London.
- Scheufele, Dietram A. 1999. «Framing as a theory of media effects» I: *Journal of Communication*, vol 49(1), s. 103–122.
- Snow, David A. 2008. «Elaborating the discursive contexts of framing: Discursive fields and spaces». I: *Studies in Symbolic Interaction* (30), s. 3–28.
- Våge, Ingjerd 2014. «Kniver om omskjæring». I: *Vårt Land* (12. april 2014) s. 4.
- Welt 2012. «Merkel – Wir machen uns zur Komikernation». Internett (16. juli 2012): <https://www.welt.de/politik/deutschland/article108304605/Merkel-Wir-machen-uns-zur-Komikernation.html> [Nedlastet 3. januar 2020]
- Yurdakul, Gökce 2016. «Jews, Muslims and the ritual male circumcision debate: Religious diversity and social inclusion in Germany». I: *Social Inclusion*, vol. 4 (2) s. 77–86.
- Østbye, Helge; Helland, Knut; Knapskog, Karl og Larsen, Leif Ove 2013. *Metodebok for Mediefag*. Fagbokforlaget, Bergen.

ABSTRACT

The article presents a qualitative and quantitative content analysis of 436 newspaper texts on ritual male circumcision from Norwegian newspapers. The analysis focuses on how authors frame the topic, and the relationship between framing and the attitude to circumcision that is conveyed. The analysis further documents that explicit references to circumcision as an Islamic practice appear infrequently in the material. Instead, circumcision tends to be discussed as a matter primarily pertaining to Jews. Texts that focus on Judaism are notably more positively

inclined towards circumcision than those primarily concerned with Islam. However, the custom is also often discussed without explicit reference to any of these religious groups. Among such texts, the majority displays a critical attitude to circumcision. The latter part of the article suggests some reasons for these findings in light of research on the German debate on circumcision and other research on religion and media in Norway.

Keywords: circumcision; Judaism; Islam; anti-Semitism; religious freedom; framing